

ESPOON VAMMAISNEUVOSTO
ESBO HANDIKAPPRÅD

VAMMAISNEUVOSTON LAUSUNTO

Vammaisten henkilöiden ympärivuorokautisten asumispalvelujen hankinnan periaatteet

Vammaisneuvosto pitää nyt päätettävänä olevia periaatteita hyvin yleisinä. Periaatteet eivät sellaisenaan välttämättä johda riittävän laadukkaaseen lopputulokseen.

Vammaisneuvosto toivoo, että voisi kommentoida palveluntuottajille asetettuja laadullisia vaatimuksia ja kriteereitä.

Perustelut

Hankinnan kohteena oleva ympärivuorokautinen asuminen koskee vaikeimmin vammaisten ryhmää. Kyse on heidän kodeistaan ja koko elämästään.

Vammaisneuvosto pitää tärkeänä, että jokaiselle, vammasta riippumatta, mahdollistetaan mielekäs ja omanlaisensa elämä. Turvallisen ja laadukkaan asumisen lisäksi tarvitaan riittävät tukitoimet. Kaupungin velvollisuus on huolehtia asukkaiden (omien kuntalaistensa) oikeuksien ja palvelujen laadun toteutumisesta.

On huomioitava, että ympärivuorokautisessa asumisessa tarvitaan myös moniammatillista yhteistyötä. Lähihoitajien lisäksi arjessa pitää olla mukana sairaanhoitajia, puhe-, fyysio- ja toimintaterapeutteja sekä henkilökohtaista apua.

Lyhytaikaishoito on erityisen tärkeä tukipalvelu monille perheille, mutta jää esityksessä pienelle huomiolle. Esittelykalvoissa lyhytaikaisen hoidon kuitenkin kerrotaan sisältyvän esitykseen. Lyhytaikaishoito tulee kuvata tarkemmin.

Ilmoittautumismenettelyyn perustuva hankinta asettaa laadunvalvonnalle ja seurannalle suuren merkityksen. Laatuvirheisiin tulee puuttua herkästi, koska asukkaat itse ovat hyvin riippuvaisia saadusta palvelusta ja siten hyvin haavoittuvassa asemassa.

Asiakkaille tulisi taata mahdollisuus valita oma asuinpaikkansa. Tarjontaa tulee olla riittävästi ja myös erilaisia tarpeita varten. Tarjolla olevista paikoista tulee olla nähtävillä tietoa kattavasti myös asukkaille ja heidän omaisilleen. Palveluntarjoajat pitää panna kilpailemaan laadulla – kukaan ei halua asua huonossa paikassa.

Koko asumispalveluprosessi ja asumispaikan valinta tulisi tehdä läpinäkyväksi ja asiakkaalla olla todellista päätösvaltaa siihen, miten ja kenen kanssa haluaa asua.

Lausunnon lopussa on lista asioista, jotka vammaisneuvosto on nostanut esiin kommentissaan ja keskusteluissaan. Tuntuu, että hankinnan periaatteet herättävät enemmän kysymyksiä kuin vastauksia.

Lopuksi - asumispalveluyksiköissä tarvitaan käsiä ja sydäntä, läsnäoloa ja riittäviä resursseja.

Espoossa 29.10.2019

Vammaisneuvoston puolesta

Pirkko Kuusela
puheenjohtaja

Mika-Erik Walls
varapuheenjohtaja

Jakelu: Sosiaali- ja terveyslautakunta

Tiedoksi: Vammaisneuvosto

LIITE: Vammaisneuvoston kysymykset ja kommentit

- Liitteeseen on listattu mietteitä, joita vammaisneuvostolla heräsi.

ASUMINEN

- Miten saadaan riittävästi ammattitaitoista henkilöstöä?
- Miten turvataan palvelut myös muille kuin suomen ja ruotsin kieltä puhuville?
- Ryhmämuotoinen asuminen vs. yksilölliset tarpeet? Tästä ei mainita kriteereissä.
- Saako päättää kenen/keiden kanssa asuu?
- Miten turvataan yhdenvertaisuus, jos asumisyksiköt ovat laadultaan eritasoisia ja asunnot eri kokoisia?
- Esityksessä luvataan, että henkilökunta auttaa asumisyksikön lähiympäristössä, harrastuksiin puolestaan saa henkilökohtaista apua, jos täyttää kriteerit. Entä, jos henkilökohtaista apua ei saa? Mitä sen tilalle, ja onko muu toiminta silloin omaisten varassa?
- Tukipalvelut tulee erottaa hoitotyöstä. Miten varataan riittävät resurssit perustyöhön ja miten erilaisiin avustamisiin, ulkoiluun, lähiasiointiin jne.? Miten varmistetaan, että asiakas saa tehdä asioita itse, jos siihen tarvitaan apua? 'Ateriapalvelusta itse tekemään ruokaa avustettuna', jos tahtoo.
- Jäävätkö muut asukkaat ilman työntekijää, jos työntekijä on toisen kanssa lähiympäristössä? Jääkö ulkoilu toteutumatta, jos resursseja ei ole?
- Voiko asukas joutua kokonaan oman sosiaalisen piirin ulkopuolelle? Niin kauas, etteivät edes omaiset pysty käymään vierailulla?

VAMMAISPALVELUIDEN ROOLI

- Miksi ei tehdä enää uusia yksiköitä omana toimintana? Aiemmin vedottiin Sote-uudistukseen, entä nyt?
- Asiakkaita ja omaisia tulee kuulla aidosti tässä valmisteluvaiheessa sekä toteutusvaiheessa, vaikuttaminen epäkohtiin helpoksi ja vaikuttavaksi.
- Osa asukkaista ei pysty ilmaisemaan mielipidettään. Miksi omaiset eivät olleet haastattelujen piirissä?
- Osallisuus: Millaisia asukkaita on haastateltu? Aikataulullisesti vammaisneuvoston työpa- jaankin ehti osallistua vain muutama osallistuja.
- Todellisuus ja puheet eivät kohtaa. Usein asiat näyttävät paperilla hyviltä, mutta todellisuus voi osoittautua toiseksi.

- Miten seurataan, että asiakas saa tarpeenmukaisen palvelun? Jos ei saa, mitä tehdään?
- Onko vammaispalveluilla resursseja valvoa palveluiden toteutumista ja laatua?
- Ennaltailmoittamattomat tarkastukset otettava käyttöön
- Ovatko sanktiot liian pieniä ja tehottomia, ja käytetäänkö niitä asiakkaan eduksi?

HANKINNAN PERUSTEISTA

- Lautakunta käsittelee pelkästään hankinnan periaatteet. Kuka käsittelee kilpailutuksen laatu-kriteerit ja missä vaiheessa hankintaprosessia?
- Miten ilmoittautumismenettelyllä voidaan taata palvelun laatu? Tarjousmenettelyssä on tietyt laatuvaatimukset ja kaikki valitaan, jotka katsovat täyttävänsä laatuvaatimukset. Miten tarkistetaan?
- Syntykö toisella kierroksella kilpailua hinnalla, laadun kustannuksella?
- Asumispalvelujen seurantamenettelyjä ei ole vielä mietitty. Omavalvonta ei ole riittävä ratkaisu!
- Miten turvataan niiden henkilöiden asema, joilla on erillissopimus ja he asuvat yksikseen jossakin asumispalveluissa?
- Vanhuspalveluiden asumispalveluissa voidaan toteuttaa valinnanvapautta, koska on enemmän paikkoja kuin tarvetta, vammaisten asumispalveluissa asiakkailla ei ole valinnanvapautta lähinnä siksi, että paikkoja on vähän ja voi joutua asumaan toiselle paikkakunnallekin.
- Palveluntuottajat tietävät, että asukkaat eivät voi vaihtaa asuinpaikkaa.
- Voitot, mistä ne otetaan asumispalveluissa? Mikä on palvelua tuottavan yrityksen tavoite?